

Identiteit van zwarte vrouwen in romans

Lucia Nankoe en Essa Reijmers

In dit artikel worden enkele aspecten van de identiteitsproblematiek in romans van schrijfsters uit het Caraïbisch gebied en de Verenigde Staten uiteengezet. Met behulp van de sociale wetenschappen worden begrippen als identiteit, identiteitsonzekerheid, symbolisch universum en de tegenstelling dominant/gedomineerd belicht en vervolgens gerelateerd aan literaire teksten. Als reactie op de negatieve beeldvorming rond zwarte vrouwen trachten Afro-Caraïbische en Afro-Amerikaanse schrijfsters in hun werk een complex beeld van zwarte vrouwelijke identiteit te geven. De romans *Pluie et vent sur Têlumée Miracle* van Simone Schwarz-Bart en *Betsey Brown* van Ntozake Shange worden aan de hand van concepten uit de sociale wetenschappen geanalyseerd. In beide werken staat een zwart vrouwelijk personage centraal.

Inleiding

In essays en kritieken over de romans van zwarte schrijfsters uit het Caraïbisch gebied en de Verenigde Staten komen we de term identiteit veelvuldig tegen, zonder dat er nauwkeurig wordt aangegeven wat daarmee nu precies wordt bedoeld. De vraagstelling rond de identiteit in romans uit verschillende gebieden leent zich bij uitstek voor interdisciplinaire samenwerking. Tot nu toe is er bij intercultureel onderzoek relatief weinig gekeken naar de mogelijkheden bijdragen uit verschillende wetenschapstakken te combineren. Uitgaande van een analogie tussen fictie en maatschappij zal in dit artikel nagegaan worden in hoeverre concepten uit de sociologie en antropologie bruikbaar zijn bij de analyse van romans.

Om enige helderheid omtrent het begrip identiteit te verkrijgen, zullen enkele aspecten van de identiteitsproblematiek uiteengezet worden, te weten: het tijdstip van ontstaan van identiteit bij het individu en identiteitsonzekerheid. De romans *Pluie et vent sur Têlumée Miracle* van Simone Schwarz-Bart uit Guadeloupe, het Caraïbisch gebied, en *Betsey Brown* van Ntozake Shange uit de Verenigde Staten dienen als illustratie van het theoretische gedeelte.^{1/} Beide schrijfsters zijn in hun eigen land reeds zeer bekend. Door de groeiende belangstelling voor romans van zwarte schrijfsters, krijgt hun werk zo langzamerhand ook in Nederland enige aandacht. Genoemde romans werden gekozen omdat ze elk op eigen wijze een complex beeld van de identiteit van een zwart vrouwelijk hoofdpersonage geven. *Pluie et vent sur Têlumée Miracle* en *Betsey Brown* zijn een duidelijke reactie op tot dan toe gepubliceerde romans, waarin zelden een zwart vrouwelijk hoofdpersonage centraal stond. Was dit wel het geval, dan werd ze stereotype afgebeeld. In beide werken wordt de identiteit van het zwarte vrouwelijke hoofdpersonage bepaald door onder andere de vrouw/man- en zwart/wit-tegenstellingen, klasseverschillen^{2/}, alsmede door tradities uit de regio's waar de romans zich afspelen.

Zoals in het theoretische gedeelte zal worden beargumenteerd, wordt de identiteit van het individu in hoge mate bepaald door de maatschappelijke context. Binnen deze context spelen de media een belangrijke rol. Ze kunnen instandhouding of doorbreking van stereotypen beïnvloeden. Stelselmatige